

Motion till riksdagen 2020/21:2018

av **Alexandra Völker (S)**

En inkluderande arbetsmarknad

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en nationell genomförandeplan med syftet att realisera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa begreppet ”nedsatt arbetsförmåga” och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta initiativ till trepartsavtal i syfte att skapa en mer inkluderande arbetsmarknad och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra socialförsäkringen mer flexibel genom att ta bort de fasta stegen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att ojämlikheten i Sverige ökat under de senaste decennierna syns i hela samhället. En grupp som drabbats extra hårt är personer med funktionsnedsättning. I den gruppen är risken för fattigdom klart högre än bland befolkningen i stort och många har svårt att få ett arbete, inte minst ett tryggt och långsiktigt sådant. Kombinationen av brister i tillgänglighet, fördomar, diskriminering och stelbenta system gör det svårt för många att få en egen försörjning. För att skapa ett mer inkluderande och tillgängligt samhälle och en tillgänglig arbetsmarknad behöver flera förändringar göras.

En nationell genomförandeplan

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle

med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Att genomföra och realisera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är ett av de viktigare stegen för att få ett mer inkluderande, tillgängligt och jämlikt samhälle. Därför behövs det en tydlig genomförandeplan och en tydlig strategi för universell utformning med tydlighet kring hur funktionshinderspolitiken ska styras och följas upp.

Avskaffa begreppet ”nedsatt arbetsförmåga”

Idag bygger arbetsmarknadsinsatserna på hur arbetsförmågan är nedsatt istället för att fokusera på vilka förmågor individen har. Vi behöver hitta en modell som fokuserar på vad var och en kan och vad var och en kan tillföra en arbetsplats, snarare än vilka förmågor som saknas. I enlighet med vad som förts fram av bland annat Funktionsrätt Sverige bör arbetsmarknadspolitiken och arbetsmarknadsåtgärderna utgå från vad människor kan i stället för vad människor inte kan. Därför behöver begreppet ”nedsatt arbetsförmåga” avskaffas. I stället för att ersätta begreppet med ett nytt bör, i enlighet med Arbetsförmedlingens eget förslag, språkbruket variera utifrån de individuella förutsättningarna.

Inför trepartsavtal för att stärka arbetet för en inkluderande arbetsmarknad

Med tanke på parternas viktiga roll på svensk arbetsmarknad har de även ett viktigt ansvar för arbetsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. I Norge pågår ett arbete där det tagits fram ett trepartsavtal (IA-avtal) med målsättningen att skapa ett mer inkluderande arbetsliv där alla får plats. Särskilda målsättningar är att minska sjukfrånvaron och antalet som lämnar arbetsmarknaden. Det är myndigheter och arbetsmarknadens parter som tillsammans tar fram avtalen och arbetet följs upp av ett partssammansatt arbetslivs- och pensionärspolitiskt råd som ligger under arbets- och socialdepartementet. Avtalen fokuserar på hela arbetslivet, men särskilt på arbetsplatserna. De pekar ut arbetsplatsernas ledning, företrädare och skyddsombud som särskilt viktiga aktörer. Avtalen riktar sig särskilt till de branscher som har störst potential att minska sjukfrånvaron och bortfallet från arbetslivet, och det är parterna som gemensamt tar på sig ansvaret för vilka branscher som ska prioriteras och hur de ska följas upp. Den norska modellen är ett intressant exempel på hur parterna gemensamt kan verka för att skapa en inkluderande arbetsmarknad. När det är arbetsmarknadens parter som själva pekar ut vilka branscher som ska prioriteras, vilka verktyg som ska användas och hur de ska få in arbetet i sin egen organisation har det förutsättningar att verkligen få genomslagskraft. Att stötta arbetsgivarna i arbetet för att skapa en bättre arbetsmiljö och mer inkluderande och tillgängliga arbetsplatser är något även vi i Sverige borde titta närmare på. I likhet med den norska modellen bör därför arbetsmarknadens parter, tillsammans med Arbetsmarknadsdepartementet, utforma avtal för att ge företagen stöd att skapa mer inkluderande arbetsplatser. I en svensk partsmodell bör funktionsrättsrörelsen vara delaktig i behovsanalysen samt formulerandet av avtal för att få absolut bästa resultat.

Större flexibilitet i trygghetssystemen

Rent generellt behöver vi se över de system vi har när det kommer till arbetsmarknaden, arbetsförmåga och sjukskrivningar. Många av våra myndigheter har i dag ett stelbent system som bygger på att individen ska passa in i fyrkantiga mallar. Är du sjukskriven längre än 14 dagar så kan du antingen vara sjukskriven på heltid, 75 procent, halvtid eller 25 procent. Det går alltså inte att vara sjukskriven på andra nivåer än dessa och det är även svårt att variera till vilken grad du är sjukskriven. Det skapar svårigheter för personer vars diagnoser exempelvis kommer i skov och där arbetsförmågan varierar kraftigt över tid. För att verkligen ge människor möjlighet att arbeta så mycket de kan, men utan att behöva slita ut sig när kroppen inte klarar det, krävs det mer flexibla system. Utgångspunkten för trygghetssystemen måste vara att alla ska kunna jobba så mycket som de orkar. För den som behöver vara sjukskriven på deltid behöver systemen vara flexibla för att möta de verkliga behoven. Har en person möjlighet att arbeta 60 procent bör den inte låsas till 50 procent på grund av sjukförsäkringens utformning. På samma sätt behöver sjukförsäkringssystemet ses över för att bli mer flexibelt för den vars arbetskapacitet varierar, exempelvis på grund av skov. Med mer flexibla system möjliggör vi för människor att arbeta samtidigt som vi minskar risken att människor arbetar över sin kapacitet och således kör slut på sig själva. Större flexibilitet kan få färre att lämna arbetsmarknaden i förtid. Därför behöver ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna bli steglösa så att människor inte är begränsade till just 25, 50, 75 eller 100 procent.

Alexandra Völker (S)